

Instytut Pamięci Narodowej - Archiwum

<https://archiwum.ipn.gov.pl/pl/aktualnosci/3063,Pokaz-filmu-Smierc-jak-kromka-chleba-w-ramach-Edukacyjnego-Przegladu-Filmowego-K.html>
26.03.2026, 18:30

Pokaz filmu „Śmierć jak kromka chleba” w ramach Edukacyjnego Przeglądu Filmowego „Kino w PRL – PRL w kinie” – Warszawa, 17 marca 2009

Oddziałowe Biuro Edukacji Publicznej IPN w Warszawie oraz Kinoteka przygotowały VIII edycję Przeglądu Filmowego „Kino w PRL – PRL w kinie”.

Podczas spotkania 17 marca 2009 r. zaprezentowany został film „Śmierć jak kromka chleba”, reż. Kazimierz Kutz, prod. 1994 [115 min.]. Projekcję poprzedził dziesięciominutowy pokaz Polskiej Kroniki Filmowej z 12 XII 1981 r. Prelekcję przed filmami wygłosił prof. Jerzy Eisler (dyrektor Oddziału IPN w Warszawie).

Film Kutza jest rekonstrukcją najtragiczniejszego wydarzenia okresu stan wojennego – pacyfikacji kopalni „Wujek” 16 grudnia 1981 r., w czasie której zginęło dziewięciu górników. Akcja rozpoczyna się w nocy z 12 na 13 grudnia w Katowicach, kiedy to po zajęciu przez wojsko strategicznych punktów w mieście grupa zomowców aresztuje przewodniczącego Komisji Zakładowej NSZZ „Solidarność” w kopalni „Wujek”. Zaskoczeni początkowo górnicy reagują spontanicznym protestem. Następnego dnia wybucha strajk. Robotnicy domagają się zniesienia stanu wojennego i uwolnienia przewodniczącego. Negocjacje z władzami kończą się fiaskiem. Wojsko, ZOMO i milicja przygotowują szturm na kopalnię. Film z wielką dbałością o szczegóły przenikliwie odtwarza świadomość strajkujących, którzy ze zwykłych ludzi stają się współtwórcami mitu. Jest też swoistym hołdem dla odwagi i determinacji górników, którzy nie zawahali się oddać życia za ideały Sierpnia. Mimo że bohaterem filmu Kutza jest zbiorowość, w pamięci pozostają wewnętrznie skupiona kreacja Janusza Gajosa jako inżyniera Miodka, Jerzego Radziwiłowicza w kluczowej roli proboszcza oraz pełna dramatyzmu i ekspresji Teresa Budzisz-Krzyżanowska, odtwarzająca postać lekarki pomagającej rannym górnikom. Utwór Kutza wzbudził zachwyt krytyków. Dzięki elegijnej muzyce Wojciecha Kilara, łączącej elementy śląskich melodii z kościelnym chorałem, oraz uniwersalizacji męczeństwa strajkujących przypomina widowisko pasyjne.

Film uhonorowano na FPFF w Gdyni (1994).

Występują: J. Gajos, J. Radziwiłowicz, J. Trela, J. Peszek, A. Dymna, T. Budzisz-Krzyżanowska, A. Grabowski.

Występują: J. Stuhr, S. Kwaśniewska, J. Kryszak, T. Huk, B. Linda.